

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Булана О.О., к.е.н.

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ, Україна)

Починаючи з 2009 року в Україні були запроваджені податкові пільги для розвитку альтернативної енергетики та енергозбереження. Податкові пільги зазначеної спрямованості є поширеною тенденцією в багатьох країнах світу протягом останніх років. Такі пільги зазвичай передбачаються в рамках програм з боротьби зі змінами клімату та захисту навколишнього середовища.

В Україні зазначені пільги в першу чергу представлені пільгами з ПДВ та мита при імпорті обладнання та устаткування, що виробляє електроенергію з альтернативних джерел або ж спрямовано на енергозбереження та аналогів яких немає в Україні. Станом на кінець 2011 року таких пільг було надано на суму 2,4 млрд. грн. Однак доцільність таких пільг є дещо сумнівною, оскільки весь сплачений при імпорті ПДВ може бути компенсований у майбутньому шляхом віднесення його до податкового кредиту. Тобто основні фінансові втрати для імпортерів такого обладнання відбуваються через сплату ввізного мита (354 млн. грн. пільг у 2011 році). А пільги з ПДВ створюють фінансові переваги для підприємства-імпортера тільки в тому, що не доводиться вилучати з обігу при імпорті обладнання значні суми коштів для сплати податку. При цьому пільги з не імпортного ПДВ для подібного обладнання є абсолютно неспівствними з обсягами пільг для імпортних товарів, аналоги яких не виробляються в Україні (39 млн. грн. в 2011 році). А тому при такому масовому імпорті Україна ризикує тим, що вітчизняні аналоги такого устаткування так і не почнуть вироблятися.

Необхідно відзначити, що податкове стимулювання відновлюваної енергетики та енергозбереження є поширеною практикою в багатьох країнах світу. Так, система податкових пільг для відновлюваної енергетики в США представлена у вигляді пільг з федерального податку на прибуток, а саме виробничого податкового кредиту (Production Tax Credit) та інвестиційного податкового кредиту (Investment Tax Credit).

Досвід США та інших країн показав, що застосування податкових пільг з податку на прибуток для виробництва відновлюваної енергетики має ряд переваг:

- пільги стимулюють виробників працювати з найбільш можливим прибутком при одночасному найбільш можливому обсягу виробництва відновлюваної енергії, так як у випадку невисокого рівня податку, застосування пільги втрачає сенс;

- величину пільг можна легко диференціювати в залежності від технології, що застосовується для виробництва відновлюваної енергії;

– пільги стимулюють побудову виробничих потужностей на територіях з найбільш сприятливими природними умовами, де виробництво відновлюваної енергії дійсно є або може стати в перспективі ефективним;

– пільги стимулюють виробників відновлюваної енергії до інвестицій у наукові та технологічні розробки з метою створення технологій, які могли б бути більш ефективними;

– пільги спрямовані на впровадження нового обладнання, що сприяє постійному технологічному оновленню галузі та розвитку енергетичного машинобудування.

Пільги з податку на прибуток підприємств відновлюваної енергетики рідко поєднуються з застосуванням зеленого тарифу (в Україні зазначений тариф був запроваджений в 2008 році). Це зумовлено тим, що як зелений тариф, так і пільги за податку на прибуток спрямовані на гарантування прибутковості галузі для виробників. А отже ці інструменти дублюють свій вплив на підприємства. В зв'язку з цим в світовій практиці зазвичай віддається перевага одному з цих інструментів. Тому, враховуючи впровадженням в Україні “зеленого тарифу”, податкові пільги з податку на прибуток не можна вважати найбільш оптимальним інструментом державної підтримки відновлюваної енергетики, який би доповнював би пільговий тариф. В той же час, для виробників енергії з альтернативних джерел було запроваджене звільнення від сплати податку, в результаті якого в 2011 році бюджет недоотримав податків на суму 121 млн. грн.

Але застосування певних видів пільг може мати місце для окремих технологій. Так, в переважній більшості європейських країн біопаливо звільнене від оподаткування акцизним збором. В Фінляндії, Данії, Нідерландах та Великобританії виробництво електроенергії з відновлюваних джерел звільнено від енергетичних податків або зборів на зміну клімату.

Окрім того, в деяких країнах, таких як Франція, Португалія та Мальта впроваджено податкові пільги з ПДВ для сонячної енергетики. Враховуючи, що на даному етапі розвитку, технології для сонячної енергетики є одними з найбільш дорогих серед відновлюваної енергетики, то даний вид пільг можна застосувати в Україні як доповнення до «зеленого тарифу».

Таким чином, податкові пільги можуть бути застосовані в Україні для стимулювання розвитку окремих технологій відновлюваної енергетики як доповнення до інших інструментів державної підтримки. Однак на даному етапі умови отримання податкових пільг з податку на прибуток підприємств для виробників електроенергії з альтернативних джерел не містять диференціації за технологіями, а тому різні технології з різним рівнем окупності отримують податкові пільги на однакових умовах.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 36-38.